Κοινός Λόγος στο Θέατρο του Νέου Κόσμου

ΛΟΓΟΣ ΜΝΗΜΗΣ

της Ειρήνης Μ. Μουντράκη

Ο «Κοινός Λόγος» δεν είναι μία καινούρια παράσταση. Είναι όμως από τις παραστάσεις που οφείλουν να επαναλαμβάνονται για να έχουμε την ευκαιρία να θυμόμαστε και να αισθανόμαστε.

Ο Βαγγέλης Θεοδωρόπουλος μας την παρουσίασε για πρώτη φορά εφτά χρόνια πριν, στο αδιαμόρφωτο ακόμα τότε Θέατρο του Νέου Κόσμου, όταν εγκαινίαζε τη λειτουργία του. Η τωρινή της εκδοχή όμως, είναι ακόμα πιο μεστή, ακόμα πιο συγκινητική, ακόμη πιο ουσιαστικά αληθινή. Θα τολμούσα να πω ακόμα πιο ώριμη. Οι μνήμες από τη Μικρασιατική καταστροφή και από τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο αποδεικνύονται επάνω στη σκηνή νωπές. Ανοιχτές σαν πληγές που ακόμα αιμορραγούν. Η παράσταση, που βασίζεται στις αφηγήσεις που συγκέντρωσε η γεννημένη στη Σμύρνη Έλλη Παπαδημητρίου, φιλοδοξούσε, και τα κατάφερε, να είναι ένα θεατρικό οδοιπορικό από τη μικρασιατική καταστροφή ως τον Εμφύλιο. Μαρτυρίες απλών ανθρώπων που οι διωγμοί, οι πόλεμοι, η εξορία και ο θάνατος όρισαν την ύπαρξή τους.

Με κορυφαία τη Σούλα Αθανασιάδου, πέντε γυναίκες πλασμένες από χώμα και νερό, αληθινές, χοϊκές, γεμάτες σημάδια, βρίσκουν ακόμα τη δύναμη να τραγουδούν και να χορεύουν τα πάθη τους σε μία κατάσταση έκστασης. Ένας σύγχρονος Χορός που ακροβατεί ανάμεσα στο χθες και στο σήμερα, στη χωρίς επιστροφή φυγή των αγαπημένων αλλά και της ζωής που ονειρεύτηκε. Γυναίκες που αφηγούνται ανάμεσα σε γέλια και σε δάκρια, σε τραγούδια και λυγμούς τις ιστορίες τους, παγιδευμένες στα δίχτυα της ιστορίας και της ζωής, γίνονται η φωνή της νεότερης Ελλάδας που πάλλεται.

Γυναίκες που σαν σε μεθύσι μέσα συνεχίζουν να πλέκουν τη χαρά με τον πόνο. «Δεν είμαι εγώ που χορεύω, ο γιος μου χορεύει», αναφωνεί η Μαρία Κατσανδρή σε μία φορτισμένη συγκινησιακά στιγμή. Η Ανθή Ανδρεοπούλου, η Γιώτα Φέστα και η νεότερη Εύα Νέδου γίνονται οι μάρτυρες της ελληνικής ιστορίας. Πρόσφυγες, αντάρτες, διωγμένοι, αντιστασιακοί, πεινασμένοι βρίσκουν στο πρόσωπο τους μορφή και στο λόγο τους φωνή. Άνθρωποι

υπερήφανοι και με το κεφάλι ψηλά που συνεχίζουν να διεκδικούν από τη ζωή τους, ακόμα και στις έσχατες συνθήκες, το καλύτερο δυνατόν.

Η παράσταση αυτή είναι η πιο τρυφερή και ανθρώπινη που μας έχει δώσει ο σκηνοθέτης, με το θηλυκό στοιχείο σε εξέχουσα θέση. Δεν είναι άλλωστε τυχαίο πως όλες οι ιστορίες που επιλέχθηκαν από τον σκηνοθέτη είναι από γυναίκες. Απλές και ουσιαστικές, χωρίς επιτηδεύσεις, χωρίς ίχνος στοιχείων εντυπωσιασμού και υπερβολής, οι πέντε γυναίκες αφηγούνται τις ιστορίες τους, ιστορίες που αναβλύζουν από την καρδιά τους όπως από τα μάτια τους τα δάκρυα. Ο σκηνοθέτης, ευφυέστατα, δεν έβαλε τις ηθοποιούς του να «παίζουν», να «υποκρίνονται» πάνω στη σκηνή. Τις άφησε να ξεδιπλώνουν την ψυχή τους. Αναζήτησε το ρυθμό και το χρώμα της γλώσσας. Την αυθεντικότητα των αισθημάτων. Προχώρησε στην αποκάλυψη της αλήθειας που είναι καταγεγραμμένη στην ύπαρξη μας ως μνήμη και κληρονομιά. Όλη η παράσταση έγινε ένα τραγούδι νοσταλγίας και πόνου που καταλήγει σε έναν ύμνο στη ζωή και στη δύναμη του ανθρώπου να επιβιώνει κάτω από όλες τις συνθήκες ακόμα και τις πιο δύσκολες, τις πιο επώδυνες και τις πιο απάνθρωπες. Έγινε ένας ύμνος προς την ίδια τη ζωή.

Τα παραδοσιακά τραγούδια που επέλεξε ο Κώστας Βόμβολος και δίδαξε ο Ανδρέας Τσεκούρας για να πλαισιώσουν τον λόγο υπογραμμίζοντας τις καταστάσεις και η εκτέλεση τους από τις ηθοποιούς μας χάρισε μερικές από τις πιο συγκινητικές στιγμές της παράστασης.

Ο χώρος της σκηνής διαμορφώθηκε από τον Αντώνη Δαγκλίδη. Με αυστηρή λιτότητα, επανδρώθηκε μόνο με τα απολύτως απαραίτητα αντικείμενα: Ξύλινοι πάγκοι σε σχήμα Π και ένα μεγάλο τραπέζι. Ο ίδιος επιμελήθηκε και τα κοστούμια δηλώνοντας την αλλαγή στο χρόνο αφήγησης με την ένδυση ενός παλτού.

Οι φωτισμοί του Βασίλη Καψούρου, συμπορευόμενοι με τη γενικότερη ατμόσφαιρα της παράστασης αχνοφέγγουν, περιορίζονται στους απολύτως απαραίτητους και επιτείνουν τη συγκινησιακή φόρτιση.

Περιοδικό ΑΝΤΙ, τεύχος 827, Παρασκευή 8 Οκτωβρίου 2004